

VU Research Portal

Worship as a Formative Practice

Cornou, M.E.

2016

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Cornou, M. E. (2016). *Worship as a Formative Practice: The Worship Practices of Methodists, Baptists, and Free Brethren in Emerging Protestantism in Argentina (1867-1930)*. [PhD-Thesis – Research external, graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

SAMENVATTING

Deze dissertatie onderzoekt de praktijk van de eredienst van drie evangelische groeperingen die pionierden met Spaanstalige diensten binnen het opkomend protestantisme in Argentinië (1867-1930) – de methodisten, baptisten en de Vergadering der Gelovigen (Free/Plymouth Brethren) – en de theologie en de ethiek die door de praktijk van deze erediensten belichaamd en gevormd worden, met aandacht voor hun formatieve vermogen.

De meeste academische werken over het protestantisme in Argentinië vertonen de neiging zich te focussen op de geschiedenis van zijn instituties en hoofdrolspelers. Maar opvallend weinig aandacht is gegeven aan het blootleggen van de geschiedenis van de primaire gemeenschappelijke praktijk die christenen samen uitvoeren: de eredienst. Twee belangrijke redenen kunnen dit gemis verklaren. Ten eerste, de meeste protestanten in Argentinië behoren tot niet-liturgische kerken; en ten tweede, de studie naar protestantse liturgie is een academische discipline die nog in ontwikkeling is.

Vanuit het kader van een *Christian practice approach* en de *formative worship* theorie, beoogt deze dissertatie de praktijk van de erediensten te beschrijven van methodisten, baptisten en de Vergadering der Gelovigen in de bijzondere sociale en historische context die de opkomst van het protestantisme in Argentinië begunstigde (1867-1930), en beoogt zij de theologie en ethiek te analyseren die door deze praktijken van eredienst belichaamd en gevormd worden, met aandacht voor hun formatieve vermogen in die specifieke context. Met dit oogpunt is deze dissertatie als volgt georganiseerd in een zestal hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 introduceert het theoretisch kader dat leidend is in deze dissertatie. De *Christian practice approach* en *formative worship* theorie houden staande dat de eredienst intrinsiek formatief is, zowel theologisch als ethisch. Sociale praktijken zijn diep genoeg om de identiteit en het karakter te vormen van individuen en gemeenschappen, en te midden van

al die praktijken is de gemeenschappelijke praktijk van de eredienst de christelijke praktijk *par excellence* en om die reden de sterkst vormende ervaring. De praktijk van erediensten wordt geïnformeerd en gevormd door de leer, en op haar beurt belichaamt ze theologische opvattingen en geeft daar uitdrukking aan. Op eenzelfde wijze vormt zij een gemeenschap en haar leden in een uniek zelfbegrip, in bepaalde waarden, gevoelens, en bijzondere perspectieven op de wereld en op het christelijk leven die de ethische praktijk informeren en vormgeven. Deze ethische dimensie van de eredienst vormt individuen als burgers en gemeenschappen in burgerschap, en zodoende is openbare eredienst politieke eredienst.

Hoofdstuk 2 vertelt de geschiedenis van de protestantse opkomst in Argentinië, die intrinsiek verbonden was met de demografische strategie van de liberale heersende elite om haar moderniseringsproject te bevorderen: de actieve promotie van Europese immigratie. Die laatste bracht miljoenen Europeanen naar Argentinië, en met hen arriveerden de eerste protestantse kerken als ook de zendelingen en zendingsorganisaties. Allereerst kwamen de methodisten, gevolgd door de baptisten en de Vergadering der Gelovigen, naast andere bekeringsgerichte groepen, op in deze context. En al snel leidde hun bekeringsijver en protestantse ethiek tot een confrontatie met de traditionele rooms-katholieke orde. Dit hoofdstuk schetst de geschiedenis van de aanvang van het werk in Argentinië van de methodisten, baptisten en de Vergadering der Gelovigen, van hun hoofdrolspelers en hun belangrijkste kenmerken.

Aan de hand van een fenomenologische benadering en het gebruik van niet-traditionele bronnen die mensen hun ervaringen van de eredienst en hun geloofsopvattingen weerspiegelen, bieden hoofdstuk 3, 4, en 5 een uitgebreide beschrijving van de eredienst praktijken van respectievelijk de methodisten, baptisten, en de Vergadering der Gelovigen (1867-1930).

In hoofdstuk 3 toont het onderzoek van de methodistische eredienst in Argentinië diepgaande continuïteit met het negentiende-eeuws Amerikaans methodisme. Toch, in contrast met andere protestantse kerken die vluchtplaatsen voor etnische identiteit bleven, werd in 1867 de Methodistische Kerk de eerste christelijke kerk die in Argentinië regelmatige erediensten in de volkstaal belegde. Dit bewijst het belang dat zij hechtte aan de verstaanbaarheid van het evangelie; een eigenschap passend bij moderne religieuze gevoeligheden waarin zowel rationaliteit als individuele vrijheid van geweten hoog gewaardeerd worden. Deze karaktertrek is duidelijk herkenbaar in het patroon van de eredienst gecentreerd rondom de preek, begeleid door Schriftlezingen, gebed en het zingen van hymnen. Wat dat laatste betreft, trouw aan de Wesleyaanse traditie, waren de methodisten voorlopers in Spaanstalige hymnodie in Argentinië, hoewel niet door het ondersteunen van lokale componisten of door het gebruik van inheemse melodieën, maar door het vertalen van hymnen uit Europa en Noord-Amerika. De centrale karaktertrek die vorm gaf aan de methodistische praktijk van de eredienst was de nadruk op bekering, die in deze traditie beschouwd werd als een individuele ervaring, intrinsiek gerelateerd aan christelijke perfectie. Anders dan in het Amerikaans methodisme, werd de lokale uitdrukking daarvan gemarkeerd door een levendig anti-rooms-katholicisme, allereerst aantoonbaar in controversieel taalgebruik in de prediking.

Hoofdstuk 4 onderzoekt de eredienst praktijken van de baptisten tijdens hun opkomst in Argentinië. Ondanks hun heterogene afkomst, belichaamde de eredienst van de baptisten typische baptistische karaktertrekken: het centrale van de bekeringservaring van het individu, het normatieve karakter van de Bijbel als regel voor het leer en leven, de afwijzing van het rooms-katholicisme, volwassendoop door onderdompeling, verdediging van religieuze vrijheid, en democratisch congregationalisme. Wat betreft het patroon van de eredienst was er overeenkomst met die van het methodisme en invloed van de Opwekkingsbeweging: voorbereiding door gebed en zang, een op de Bijbel gefundeerde prediking, en de oogst. Met

de preek als meest prominent component van de openbare eredienst, resulteerde het spoedig bevorderen van een generatie inheemse leiders tot een meer cultureel relevante prediking.

Hoofdstuk 5 beschrijft de eredienst praktijken van de Vergadering der Gelovigen in Argentinië, de meest unieke van de drie in deze dissertatie bestudeerde groeperingen. Deze praktijken gaven uitdrukking van een uitzonderlijke continuïteit met de Britse achtergrond, met uitzondering van het gebruik van de Spaanse taal. Net als de Plymouth Brethren in Brittannië, hield de Vergadering der Gelovigen drie verschillende en gescheiden erediensten, ieder met een afzonderlijk doel: aanbidding (gecentreerd in het Avondmaal), dienst (voor het onderwijs van de gelovigen), en evangelie (voor evangelisatie). De belangrijkste van de drie diensten was het *breken van het Brood*, een wekelijkse samenkomst voor de viering van het Avondmaal in een totaal geïmproviseerde dienst. Diensten ten behoeve van het onderwijs waren voorbereid, of bestonden uit spontane prediking, terwijl evangelie samenkomsten het patroon van de eredienst van de Opwekkingsbeweging volgden: voorbereiding, prediking, en oogst. Hoe dan ook, en met sterk anti-rooms-katholieke elementen, draagde de eredienst van de Vergadering der Gelovigen hun unieke leerstellingen over: primitivistisch biblicisme, premillenniaal dispensationalisme, en radicale wereldmijding.

Hoofdstuk 6, tenslotte, biedt een interpretatieve analyse van de theologie en ethiek belichaamd in de eredienst praktijken zoals beschreven in de voorgaande hoofdstukken. Door de gehele analyse heen blijkt de alomtegenwoordigheid van een formatieve liturgie, robuust vorm gegeven door een nadruk op bekering en door een diepgaande afwijzing van Katholieke praktijken en gevoeligheden. De theologie, belichaamd in - en vormgegeven door deze eredienst praktijken toont sterk gestempeld te zijn door evangelicalisme, en gekenmerkt te zijn door rigide biblicisme, een dominante soteriologische christologie, en een sterke nadruk op eeuwig leven en vergelding in het hiernamaals. Ethische vorming door de eredienst was primair gericht op individuele moraal; strenge ascese en wereldmijding doordrenkten

evangelische liturgieën in het algemeen, maar waren op unieke wijze alomtegenwoordig binnen de Vergadering van Gelovigen. Erediensten met nadruk op bekering gaven ook vorm aan de sociale ethiek van de drie groeperingen: individuele wedergeboorte en heiliging werden gezien als de belangrijkste instrument voor sociale verandering. Als gevolg daarvan was evangelisch activisme primair georiënteerd op evangelisatie, die de protestantse liturgische praktijken fundamenteel vormde. Het overheersend gebruik van militaire beeldspraak in de eredienst werd een belangrijke formatieve strategie voor deze minderheidsgroepering in haar streven om zich een eigen plaats te verwerven in de bredere rooms-katholieke maatschappij.